

Traumatisering og udbændthed blandt anklagere: Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse i 2019

Forsidebillede: www.colourbox.com

Trykkeri: Grafisk Center, Syddansk Universitet, Campusvej 55, Odense M.

Rapporten er udarbejdet af

Maria Louison Vang, psykolog og ph.d.,

Adjunkt v. Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, Syddansk Universitet

Jesper Pihl-Thingvad, autoriseret psykolog og ph.d.,

Klinisk Psykolog og forskningskoordinator v. Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik, Odense Universitetshospital

Forfatterne ønsker at takke undersøgelsens deltagere og samarbejdspartnere for deres støtte til projektet, og professor Ask Elklit og post doc Dorte Mølgaard Christiansen for værdifulde kommentarer på rapporten. Der er ikke modtaget økonomisk støtte til gennemførelse af undersøgelsen.

Rapporten kan frit citeres med følgende kildeangivelse: Vang, M.L. & Pihl-Thingvad, J. (2020).

Traumatisering og udbrændthed blandt anklagere: Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse.

Odense: Videnscenter for Psykotraumatologi.

Indholdsfortegnelse

Indledning	1
Baggrund	2
Metode.....	6
Dataindsamling og databeskyttelse	6
Måleredskaber	6
Deltagere.....	8
Analyse.....	8
Resultater.....	9
1. Forekomst af PTSD, sekundær traumatisering og udbrændthed	9
2. Sammenhæng med arbejdsindhold og arbejdsforhold	10
2.1. Arbejdsforhold og -indhold: Deskriptive resultater	10
2.2. Risikofaktorer for PTSD-symptomer	12
2.3. Risikofaktorer for sekundær traumatisering.....	13
2.4. Risikofaktorer for udbrændthed	15
3. Støtteforanstaltninger	16
Kommentarer til undersøgelsen	19
Undersøgelsens indhold og opsætning.....	19
Uddybende bemærkninger ang. undersøgelsens tema.....	19
Diskussion	21
Begrænsninger i undersøgelsen	23
Anbefalinger.....	24
Konklusion.....	27
Bilag.....	29
Referencer.....	32

Indledning

Denne rapport beskriver resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse af traumatisering og udbrændthed blandt danske anklagere gennemført i september 2019. Undersøgelsen blev udarbejdet i samarbejde mellem forfatterne og uddannelsesansvarlig anklager Stine Dahl og leder Holger Smith ved Rigsadvokaturen samt psykolog Rikke Høgsted.

Undersøgelsens formål var at kortlægge forekomsten af traumatisering og udbrændthed blandt danske anklagere, at undersøge deres sammenhæng med arbejdsindhold og arbejdsforhold, samt at kortlægge, hvilke kilder til støtte anklagerne benytter sig af ved behov.

Undersøgelsens fokus på traumatisering dækker både primær og sekundær traumatisering. Primær traumatisering kan udvikle sig som følge af eksponering for vold og trusler i arbejdet eller lignende hændelser, som kan føre til udviklingen af symptomer på posttraumatisk stressbelastning (PTSD) såsom invaderende erindringer, undgåelsesadfærd overfor påmindelser om traumat og forøget vagtsomhed. Sekundær traumatisering kan udvikle sig som følge af indirekte eksponering for vold eller andet voldsomt sagsindhold som anklagerne kommer i berøring med i løbet af deres arbejde. Det kan være billeder, lyd- eller videoklip, eller vidneforklaringer, som er stærkt ubehagelige, og kan føre til udviklingen af symptomer, som ligner PTSD. Endelig dækker undersøgelsens fokus på udbrændthed de ansattes følelse af mental og følelsesmæssig udtrætning, som følger af længere tids stressbelastning i arbejdet. Målet med undersøgelsen er at udvikle en repræsentativ oversigt over trivslen blandt danske anklagere på tidspunktet for undersøgelsen.

I det følgende beskrives PTSD, sekundær traumatisering og udbrændthed samt eksisterende viden fra internationale studier samt undersøgelsens metode forud for undersøgelsens metode og resultater. Rapporten havde tre fokusområder: 1) Forekomst af primær og sekundær traumatisering og udbrændthed, 2) Sammenhæng med arbejdsrelaterede risikoforhold og 3) Brug af støtteforanstaltninger. I forlængelse af resultaterne vedrørende disse fokusområder præsenteres en indholdsanalyse af anklagerens kommentarer på andet, som de oplever er vigtigt at kende til omkring deres trivsel i arbejdet, men som de ikke oplever er blevet belyst direkte i undersøgelsen. Afslutningsvis reflekteres over mulige fokuspunkter for arbejdsmiljøarbejdet på baggrund af rapportens resultater.

Baggrund

Trivslen blandt faggrupper, som arbejder med traumeudsatte mennesker, har i stigende grad været i fokus igennem de seneste årtier. Traumeudsatte grupper omfatter både mennesker, som har været udsat for interpersonelle traumer som vold og overgreb, og mennesker, som har oplevet katastrofelignende hændelser som trafikulykker eller naturkatastrofer. Studier blandt andre faggrupper har vist, at professionelle selv kan udvikle traumerelaterede symptomer eller udbændthed i denne type erhverv, f.eks. læger, socialrådgivere, psykologer og politibetjente (Vang, Gleeson, Hansen, & Shevlin, 2019).

Primær traumatisering eller PTSD beskriver et symptom billede som kan udvikle sig blandt mennesker som følge af at have oplevet en traumatiserende begivenhed. Symptombilledet er karakteriseret af genoplevelse af begivenheden, undgåelse af påmindelser om traumet og forøget vagtsomhed. Oprindeligt kunne PTSD kun diagnosticeres som følge af begivenheder af exceptionelt truende eller katastrofal karakter, f.eks. krig, naturkatastrofer eller vold og voldtægt. Nyere forskning viser dog, at psykologisk truende hændelser som psykisk vold og mobning også har sammenhæng med udviklingen af PTSD og kompleks PTSD (Hyland et al., 2020), og i en kommende revision af PTSD-diagnosen stilles ikke særlige krav til hændelsens objektive karakter, men lægger op til en vurdering af, om den udløsende hændelse har været ekstremt truende eller forfærdelig (WHO ICD-11; Maercker et al., 2013). Blandt flere risikofaktorer for udviklingen af PTSD er oplevelsens alvorlighed, mangel på social støtte og andre livsbelastninger særligt fremtrædende risikoforhold (Brewin, Andrews & Valentine, 2000).

Sekundær traumatisering blev oprindeligt brugt som en udvidelse af PTSD-begrebet til at beskrive udviklingen af symptomer på PTSD blandt professionelle og familiemedlemmer, som ikke selv har været direkte eksponeret for en traumatisk begivenhed, men som gennem deres relation eller arbejde med traumatiserede mennesker er i berøring med potentielt traumatiserende materiale og andre menneskers traumereaktioner (Figley, 1995).

Symptombilledet ligner dermed posttraumatisk stress med invaderende erindringer, undgåelsesadfærd og forøget vagtsomhed, og karakteriseres også af nedtrykthed relateret til eksponeringen for den andens traume. Indirekte eksponering for traumatisk materiale er anerkendt som årsag til udvikling af PTSD (APA, 2015). Udviklingen af sekundær traumatisering er sat i relation til indirekte traume-eksponering, personlig traumehistorie samt arbejdsrelateret- og social støtte (Hensel, Ruiz, Finney & Dewa, 2015).

Endelig blev udbrændthed oprindeligt forstået som resultat af overbelastning i arbejdet med mennesker. I nyere litteratur peger man dog på den personlige udmattelse som et primært symptombillede, der kan opstå i forbindelse med belastninger i alle typer af erhverv.

Udbrændthed forstås her som reaktion på langvarige psykiske belastninger eller langvarige tilpasningsvanskeligheder til mere enkeltstående, men særlige belastninger. Således er udbrændthed sat i relation til generelle stressbelastninger i arbejdet såsom tidspres, stor arbejdsmængde og høje emotionelle krav (Grossi et al., 2015; Salanova et al., 2005; Schaufeli & Greenglass, 2007), men er også relateret til udsættelse for trusler (Andersen et al., 2017) og krænkende adfærd (Nielsen & Einarsen, 2012).

Også anklagere kommer via deres erhvervsmæssige funktion i berøring med mennesker, som har været udsat for potentielt traumatiserende hændelser. Siden årtusindskiftet har flere studier beskæftiget sig specifikt med trivsel blandt anklagere og forsvarsadvokater, som er indirekte eksponeret for traumatiske hændelser i deres arbejde. Tabel 1 viser en oversigt over eksisterende studier på området. Alle studier i tabellen er baseret på spørgeskemaundersøgelser.

Tabel 1: Eksisterende studier af traumatisering og udbrændthed blandt advokater

Hovedforfatter og årstal	Land	Design	Deltagere	N	Fokus
Levin (2003)	USA	Tværasektionel	Advokater, psykologer og socialarb.	-	ST, UB
Levin (2011)	USA	Tværasektionel	Offentlige forsvarere og advokatsekretærer	238/109	PT, ST, UB
Levin (2012)	USA	Longitudinelt	Advokater (vold i hjemmet, familieret, retshjælp)	107	PT
Piwowarczyk (2009)	USA	Tværasektionel	Advokater for asylansøgere	57	ST
Vrklevski (2008)	Australia	Tværasektionel	Kriminalretsadvokater og non-kriminalret	50 + 50	PT
Maguire (2017)	Australia	Tværasektionel	Advokater, psykologer og soc.rådg.	36+ 21+ 9	PT
Leclerc (2020)	Canada	Tværasektionel	Advokater	476	PT

Note: Tværasektionel: Undersøgelse som baserer sig på en enkeltstående måling. Longitudinelt: Undersøgelse som indebærer to eller flere målinger over tid, af den samme gruppe. Spørgeskemaundersøgelse. PT: Primær traumatisering. ST: Sekundær traumatisering. UB: Udbrændthed.

Resultater fra de eksisterende studier har tilsammen vist, at advokater, som arbejder med traumeudsatte mennesker, er i risiko for at udvise symptomer på primær og sekundær traumatisering og udbrændthed. På tværs af studierne rapporterede mellem 9 % og 15 % af deltagerne symptomer, som opfyldte kriterierne for en PTSD-diagnose, og mellem 39 % og 43 % rapporterede symptomer på en depression (Leclerc, Wemmers, & Brunet, 2020; Levin, Besser, Albert, Smith, & Neria, 2012; Levin et al., 2011). I tillæg hertil fandt et enkelt studie, at ca. 1/3 af offentlige forsvarere var i høj risiko for udbrændthed og sekundær traumatisering (Levin et al., 2011). Samlet set tyder eksisterende viden på, at der kan være betydelige problemer med trivsel blandt advokater, som er vigtige at afdække også i en dansk sammenhæng. Nærmere bestemt har komparative studier vist, at advokater i gennemsnit rapporterer en højere sværhedsgrad af udbrændthed, primær og sekundær traumatisering, depression og funktionsnedsættelse sammenlignet med administrativt ansatte i samme organisation (Levin et al., 2011), og et lignende mønster er fundet i studier, som sammenligner symptomer på traumatisering, depression, angst og stress mellem advokater og psykologer og socialrådgivere (Levin & Greisberg, 2003; Maguire & Byrne, 2017). Til sammenligning har et nyligt dansk studie vist at forekomsten af sekundær traumatisering og udbrændthed blandt danske ansatte, som arbejder med traumeudsatte børn, er henholdsvis 4 % og 18 % (Vang et al., 2020), men der findes endnu ingen studier af danske anklagere.

Flere eksisterende studier af anklagere og forsvarsadvokater har i tillæg til udbredelsen af mistrivsel også undersøgt betydningen af forskellige sags- og arbejdsrelaterede forhold for udviklingen af symptomer på mistrivsel. Med hensyn til sagsrelaterede forhold rapporterer et komparativt studie en højere forekomst af mistrivsel blandt kriminalretsadvokater sammenlignet med advokater, som ikke arbejder med kriminalretslige sager (Vrklevski & Franklin, 2008), ligesom andre studier har konstateret at advokater med højere eksponering for sager med potentielt traumatiserende hændelser havde større sandsynlighed for at udvise symptomer på mistrivsel (Leclerc et al., 2020; Levin et al., 2011; Levin & Greisberg, 2003). Leclerc og kollegers (2020) undersøgelse viste, at advokaterne som gruppe oftest var eksponeret for sager med fysisk vold (44.1 %), psykologisk vold og omsorgssvigt (43 %), seksuelle overgreb (40 %) og partnervold (38.8 %), det vil sige hændelser som ofte optræder i sager om personfarlig kriminalitet.

Mens potentielt traumatiserende arbejdsindhold er en kendt risikofaktor for udviklingen af sekundær traumatisering, forbindes udbrændthed oftest med arbejdsmæssige krav både kvantitative og emotionelle, som igennem længere tid overbelaster medarbejderne (Grossi,

Perski, Osika, & Savic, 2015; Schaufeli & Greenglass, 2007). I studier af advokater er den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid et af de hyppigst undersøgte arbejdsrelaterede forhold. I de eksisterende studier ses at ansatte med arbejdstider, der ligger ud over 35-37 timer om ugen, er i større risiko for at mistrives (Levin et al., 2011; Piwowarczyk et al., 2009).

Størstedelen af den eksisterende forskning er gennemført i USA, hovedsagligt blandt mindre grupper af advokater og hovedsagligt på baggrund af en enkelt dataindsamling, hvilket begrænser generaliserbarheden af resultaterne og forhindrer udledningen af en kausal sammenhæng mellem risikofaktorer og advokaternes trivsel. Et enkelt studie har dog gennemført en longitudinel undersøgelse af posttraumatisk stress og funktionsnedsættelse blandt 107 advokater over en 10 måneders periode (Levin et al., 2012). Studiet viste, at forekomsten af PTSD og funktionsnedsættelse var stabil på tværs af perioden, og at arbejde med traumerelaterede sager kunne forudsige symptomer på posttraumatisk stress og nedsat arbejdstid 10 måneder senere. Det tyder altså på at eksponering for traumerelaterede sager kan betragtes som en risikofaktor for trivslen blandt advokaterne. I tillæg hertil har komparative studier blandt andre faggrupper vist, at også udbændthed øger risikoen for på et senere tidspunkt at udvikle symptomer på sekundær traumatisering (Shoji et al., 2015).

For bedst muligt at kunne understøtte trivslen blandt anklagere er det relevant at vide, hvilke støttemuligheder de ansatte benytter sig af. Et enkelt studie blandt australske anklagere fandt at anklagerne lige ofte benyttede sig af distraktion som læsning, musik eller motion, som de benyttede kollegastøtte (Vrklevski & Franklin, 2008). Eksisterende studier har dog ikke undersøgt effekten af disse strategier i forhold til alvorligheden af primær og sekundær traumatisering eller udbændthed.

Igennem det seneste år er der i en dansk sammenhæng set et stigende fokus på trivslen blandt anklagere i landets politikredse (Bøgelund, 2019; Fuglsang, 2019). På baggrund af eksisterende viden kan det formodes, at en gruppe danske anklagere er i risiko for at mistrives på arbejdspladsen som følge af primær eller sekundær traumatisering eller udbændthed¹, og at disse tilstande kan hænge sammen med hhv. arbejdsindhold og arbejdsforhold. Hensigten med dette studie er derfor tredelt med fokus på at 1) kortlægge forekomsten af mistrivsel blandt danske anklagere, 2) undersøge sammenhængen med arbejdsindhold og -forhold, og 3) undersøge hvilke støttemuligheder anklagerne hovedsagligt benytter sig af.

¹ I det følgende omtales PTSD, sekundær traumatisering og udbændthed som mistrivsel når de omtales samlet.

Metode

Dataindsamling og databeskyttelse

Undersøgelsen blev gennemført som en online spørgeskemaundersøgelse blandt landets anklagere. Undersøgelsen blev fremsendt til ledere af landets advokaturer via Rigsadvokatens Uddannelsesenhed, og ansatte blev inviteret til at besvare undersøgelsen fortroligt via et link til spørgeskemaet. Syddansk Universitet er dataansvarlige for undersøgelsen, og Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik ved Odense Universitetshospital er registreret databehandler.

Undersøgelsens databehandling er anmeldt til og godkendt af SDU RIO (Journalnr. 10.545).

Måleredskaber

Primær traumatisering: Primær traumatisering blev undersøgt med en dansk version af International Trauma Questionnaire (Cloitre et al., 2018), som tidligere har demonstreret tilfredsstillende evne til at måle PTSD blandt danske traumeudsatte grupper (Vang et al., under review). Spørgeskemaet i denne undersøgelse består af 7 spørgsmål, hvoraf 2 omhandler genoplevelsessymptomer, 2 omhandler undgåelsessymptomer, og 2 omhandler vagtsomhedssymptomer, mens et enkelt spørgsmål omhandler, hvorvidt nogen af de foregående symptomer har ført til vanskeligheder med at opretholde daglig funktion. Spørgsmålene scores på en 5-punkt skala, der måler, hvor meget symptomerne har generet respondenten inden for den seneste måned. Svarmulighederne går fra 0 (slet ikke) til 4 (rigtig meget). Symptomer regnes med, hvis de har en score >2 (moderat generende). Det formodes, at respondenten lever op til kriterierne for PTSD hvis vedkommende rapporterer mindst ét symptom fra hver af de tre symptomgrupper i tillæg til funktionsspørgsmålet. Som det er tilfældet med PTSD, har tidligere forskning vist, at mennesker med subklinisk PTSD, som kun mangler én symptomgruppe for at leve op til diagnosekriterierne, ligeledes oplever betydelig funktionsnedsættelse og kan have effekt af behandling (Breslau, Lucia, & Davis, 2004; Carlier & Gersons, 1995). Endelig anvendes sumscoren til at indikere sværhedsgraden af PTSD-symptomer. I det aktuelle studie var der god sammenhæng mellem besvarelserne af de forskellige spørgsmål i ITQ (Cronbachs alfa = 0,79).

Sekundær traumatisering: Sekundær traumatisering blev undersøgt med en dansk version af Professional Quality of Life-scale, som tidligere har demonstreret tilfredsstillende evne til at måle sekundær traumatisering blandt danske børneværnsansatte (Louison Vang et al., 2020). Spørgeskemaet består af 10 spørgsmål og scores på en 5-punkts skala ud fra, hvor ofte respondenten har oplevet symptomerne inden for den seneste måned. Svarmulighederne går fra 1 (slet ikke) til 5 (meget ofte). Når scoren på alle spørgsmålene lægges sammen, regnes en

totalscore under 22 for at angive lav risiko, mellem 22 og 41 regnes for moderat risiko, og 42 eller mere regnes for høj risiko for sekundær traumatisering. Cronbachs alfa var 0,82.

Udbrændthed: Udbrændthed blev målt med den personlige udbrændthedsskala fra Copenhagen Burnout Inventory (CBI), en skala der er valideret på danske arbejdspopulationer (Kristensen, Borritz, Villadsen, & Christensen, 2005). CBI-skalaen for personlig udbrændthed afdækker oplevelsen af mental og fysisk udmattelse i den seneste måned. Den består af 6 spørgsmål, der scores på en 5-punkts skala fra 0 (aldrig) til 4 (altid). Skalaen scores som et gennemsnit af respondentens besvarelser på de 6 spørgsmål. I dette studie var Cronbachs alfa 0,9.

Arbejdsforhold: Undersøgelsen afdækker forhold omkring den oplevede arbejdsmængde og den tid, der er til at gennemføre arbejdet, de såkaldte kvantitative krav. Kvantitative krav har længe været en kernefaktor i forståelsen af det psykiske arbejdsmiljø og anses i dag for at være blandt de større udfordringer i arbejdslivet i den vestlige verden (Harrison & Dawson, 2016; World Health Organization, n.d.). Undersøgelsen benyttede de 6 spørgsmål, som også benyttes i de danske undersøgelser af ”*Arbejdsliv og Helbred*”, og er således validerede på danske arbejdspopulationer (Clausen et al., 2017). Hvert af de 6 spørgsmål blev scoret på en skala fra 1 (aldrig) til 5 (altid). Besvarelserne samledes i en kontinuerlig skala fra 1-5 baseret på respondentens gennemsnit af de 6 spørgsmål.

Arbejdsindhold: Deltagernes erfaring med potentielt belastende materiale blev afdækket via 6 spørgsmål specifikt designet til dette studie i samarbejde mellem forfatterne, Rigsadvokaturens uddannelsesafdeling og psykolog Rikke Høgsted. Deltagerne blev bedt om at angive, hvor ofte de i det seneste år havde arbejdet med traumerelateret indhold i form af billedmateriale, lydmateriale, videomateriale, skriftligt materiale og afhøringer i retten. Disse spørgsmål blev scoret på en 5-punkts skala fra 0 (aldrig) til 4 (dagligt). Deltagerne blev også bedt om at angive på en skala fra 1 til 10, hvor følelsesmæssigt påvirket de var blevet af den sag, de havde oplevet sig mest påvirket af inden for det seneste år. I de deskriptive analyser blev skalaen opdelt i to for at angive deltagere med scorer af enten lav/middel intensitet (1-7) eller høj intensitet (8-10).

Støttekilder: Deltagerne blev bedt om at angive, hvor ofte de generelt gør brug af forskellige støttemuligheder til at bearbejde det sagsindhold, som de kommer i kontakt med i løbet af deres arbejde som anklagere. I alt blev der spurgt til 14 støttemuligheder, herunder 4 private (f.eks. venner eller familie), 4 professionelle (f.eks. læge eller psykolog), 3 muligheder for

kollegial støtte, og 2 støttemuligheder fra overordnede (leder og mentor). Deltagerne blev bedt om at angive, hvor ofte de gjorde brug af mulighederne på en skala fra 1 (Altid) til 5 (Aldrig). I de kommende analyser af støttebrug opdelttes besvarelsene skalaerne i to grupper (dikotomisering) afhængig af om vi ønskede at undersøge betydningen af typer af strategier eller hyppigheden af støttebrug. Ved forskellige typer af strategier dikotomiseredes skalaerne, så 1-4 regnedes for at deltagerne gjorde brug af strategien, imens 5 regnedes for at deltagerne ikke gjorde brug af strategien. De dikotomiserede mål summeredes i de fire underskalaer beskrevet ovenfor. Til at undersøge betydningen af med hvilken hyppighed, de ansatte brugte de forskellige typer strategier, dikotomiseredes skalaerne således, at 1 og 2 regnedes for at deltagerne anvendte strategien ofte, imens 3-5 regnedes for at deltagerne sjældent brugte strategien. De dikotomiserede mål summeredes ligeledes i de fire underskalaer beskrevet ovenfor.

Deltagere

Baseret på lønstatistikken fra august 2019 indhentet fra Stine Dahl d. 10/9-19 er undersøgelsen udsendt til 597 ansatte ved landets advokaturer. Ved undersøgelsens afslutning ultimo 2019 havde i alt 311 deltagere påbegyndt en besvarelse, mens 233 anklagere havde fuldført besvarelsen, hvilket giver en overordnet svarprocent på 39 %.

Deltagerne består mestendels af kvinder (n=157, 67,4 %) og har en gennemsnitsalder på 37,8 år (SD: 11,2). Deltagerne er en forholdsvis erfaren gruppe med en gennemsnitlig anciennitet på 10 år (SD: 9,68), selvom en stor del af deltagerne har mellem 0-5 års anciennitet (n=135, 47,4 %). 150 personer (64,4 %) har gennemført grunduddannelsen til anklager. Der er stor samvariation mellem anciennitet og alder, og derfor indgår kun anciennitet i de efterfølgende analyser. Størstedelen af anklagerne havde ført mindst én sag i retten (97 %, n=226) og havde arbejdet med personfarlig kriminalitet inden for det seneste år (n=178, 76,4 %). Ud af disse havde 75,1 % arbejdet med voksne (n=175) og lidt over halvdelen har arbejdet med personfarlig kriminalitet, børn (n=140, 60,1 %) inden for det seneste år. I alt 137 anklagere (58,5 %) havde arbejdet med personfarlig kriminalitet mod både børn og voksne inden for det seneste år.

Analyse

Deskriptive statistiske analyser blev anvendt til undersøgelse af rapportens første fokus. Til besvarelse af undersøgelse af delfokus 2 og 3 anvendtes multipel regressionsanalyse. Data blev analyseret ved hjælp af statistikprogrammerne Statistical Package for the Social

Sciences (SPSS) og Mplus. Flere detaljer om analyserne kan rekvireres fra rapportens forfattere ved at kontakte Maria Louison Vang på mlvang@health.sdu.dk.

Resultater

1. Forekomst af PTSD, sekundær traumatisering og udbrændthed

Undersøgelsens første formål var at kortlægge forekomsten af primær og sekundær traumatisering og udbrændthed. Til dette formål beregnedes gennemsnitsscorerne på sekundær traumatisering og udbrændthed, og der blev beregnet en formodet diagnose for PTSD og subklinisk PTSD.

Samlet set oplevede 12 (3,9 %) symptomer på genoplevelse, 15 (5,6 %) symptomer på undgåelse, og 17 (6,4 %) symptomer på forøget vagtsomhed målt som en score på 2 eller mere på ITQen. Ud af disse oplevede 3 anklagere symptomer på alle tre, som havde betydning for deres evne til at fungere i dagligdagen, og dermed levede 1,1 % op til en formodet PTSD-diagnose, mens 1,5 % (n=4) levede op til kriterierne for subklinisk PTSD. Der findes ingen estimater af forekomsten af PTSD i den danske befolkning, men Sundhedsstyrelsen anslår, at ca. 1 % af den danske befolkning aktuelt lider af PTSD (Sundhedsstyrelsen, n.d.). Dermed vurderes anklagerne ikke at have en højere forekomst af PTSD end den øvrige befolkning.

Gennemsnitsscoren for sekundær traumatisering blandt anklagerne var 14,06 (standardafvigelse (SD): 4,32). 217 anklageres score lå i lavrisiko-kategorien, 16 personer (5,6 %) var i moderat risiko, mens ingen var i højrisikogruppen for sekundær traumatisering. Dermed er der tale om en gruppe, som generelt har få symptomer på sekundær traumatisering.

Gennemsnitsscoren for udbrændthed var 10,91 (SD: 4,9). Landsgennemsnittet er 7,7 og i grupper med høj klientkontakt (eks. sygeplejersker, jordemødre) er gennemsnittet mellem 9,1-10,7 (Kristensen & Borritz, 2004). Anklagerne ligger dermed over landsgennemsnittet, når kriteriet er udbrændthed.

Deltagerne i undersøgelsen havde altså få symptomer på sekundær traumatisering, men scorede højere end landsgennemsnittet på udbrændthed, og en mindre gruppe anklagere opfyldte kriterierne for PTSD. PTSD-symptomer, sekundær traumatisering og udbrændthed korrelerede moderat til stærkt med hinanden. Det betyder, at personer, der scorede højt på ét af disse mål, med stor sandsynlighed også scorede højt på de to andre (se bilag 1). I de

følgende analyser anvendes sumscorer på PTSD, sekundær traumatisering og udbrændthed for at undersøge sammenhængen mellem arbejdsindhold og -forhold og sværhedsgraden af de forskellige typer af mistriksel.

2. Sammenhæng med arbejdsindhold og arbejdsforhold

Undersøgelsens andet formål var at kortlægge sammenhængen mellem PTSD-symptomer, sekundær traumatisering og udbrændthed på den ene side, og arbejdsforhold og -indhold på den anden side.

2.1. Arbejdsforhold og -indhold: Deskriptive resultater

Arbejdsindhold: Direkte eksponering

Inden for det seneste år havde 12,8 % af anklagerne (n=29) været udsat for trusler fra parter i en eller flere af deres sager, disses pårørende eller bekendte, én havde været udsat for fysisk vold fra parter i en sag, deres pårørende eller bekendte, og 27 % (n=61) havde været udsat for aggressiv eller krænkende adfærd fra en eller flere af deres professionelle modparter (f.eks. overfusninger, ydmygende eller nedgørende udsagn eller handlinger). Fysisk vold er ikke brugt i de efterfølgende analyser på grund af den lave forekomst.

Arbejdsindhold: Indirekte eksponering

I alt rapporterede 100 anklagere (42,7 %), at en sag havde gjort stærkt følelsesmæssigt indtryk på dem inden for det seneste år. I analyserne er graden af følelsesmæssig påvirkning brugt som en kontinuerlig variabel.

Tabel 2 viser eksponeringsfrekvensen for forskellige former for belastende materiale i sager om personfarlig kriminalitet.

Tabel 2: Eksponeringsfrekvens for materiale i sager om personfarlig kriminalitet.

	Billeder		Video		Skrift		Lyd		Afhøring	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Dagligt	-	-	3	1,7	17	9,6	13	7,3	17	9,6
Ugentligt	17	9,6	37	20,8	6	3,4	62	34,8	23	12,9
Månedligt	39	21,9	64	36,0	11	6,2	61	34,3	44	24,7
Af og til	92	51,7	69	38,8	46	25,8	38	21,3	92	51,7
Aldrig	30	16,9	5	2,8	98	55,1	4	2,2	2	1,1
Total	178	100,0	178	100,0	178	100,0	178	100,0	178	100,0

Størstedelen af anklagerne havde arbejdet med en eller flere typer af materiale inden for det seneste år, og gennemsnitsscoren for eksponering på tværs af eksponeringsformerne var 2,07 (SD: 0,88), hvilket vil sige, at anklagerne som gruppe gennemsnitligt var eksponeret for en eller flere typer materiale på ugentlig basis.

Arbejdsforhold

De danske anklagere rapporterede generelt en oplevelse af højere kvantitative krav end den generelle danske arbejdende befolkning undersøgt i den nationale kohorte *Arbejds miljø og Helbred* (Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø, n.d.) (Tabel 3). Anklagernes oplevelse af kvantitative krav var dog sammenlignelige med professionelle fra andre brancher som f.eks. analytikere, rådgivere, revisorer, der også arbejder under deadlines, er koncentrations- og beslutningskrævende og har perioder med øget arbejdsintensitet, samt med fagpersoner som f.eks. læger og sygeplejersker, der i tillæg arbejder under høje emotionelle krav, f.eks. krav om at skjule følelser (Tabel 3).

Tabel 3: Oversigt over gennemsnit af hvert spørgsmål om kvantitative krav for henholdsvis anklagere, alle danske arbejdstagere og udvalgte brancher med sammenlignelige arbejdsvilkår.

Arbejdsgruppe	Danske anklagere	Alle danske arb.-tagere	Læger	Sygeplejersker	Revisorer, rådgivere og analytikere
Højt tempo	4,2	3,8	4,4	4,1	4,0
Ikke nok tid	2,7	2,6	3,0	2,9	2,7
Overarbejde	3,6	2,9	3,4	3,1	3,2
Svære tidsfrister	3,7	3,1	3,7	3,4	3,3
Til rådighed uden for arbejdstid	3,8	3,1	3,1	2,7	3,5
Uventede opgaver	3,8	3,2	3,7	3,6	3,4

Note: Gennemsnit hentet fra *Arbejds miljø og Helbred* 2018. (Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø, n.d.)

Den gennemsnitlige værdi for kvantitative krav for de danske anklagere var 3,7 (SD 0.6) svarende til, at de danske anklagere i gennemsnit oplever *sometider* til *ofte* at være under tidspres og at have en arbejdsmængde, der overstiger, hvad der kan løses inden for almindelig arbejdstid.

2.2. Risikofaktorer for PTSD-symptomer

PTSD kan udvikles som følge af eksponering for potentielt traumatiserende hændelser såsom vold og trusler. Internationale erfaringer har vist, at symptomer på PTSD kan udvikles efter både direkte og indirekte eksponering for potentielt traumatiserende materiale. I anklagernes tilfælde inkluderer dette trusler, overfusninger samt sagsmateriale ved personfarlig kriminalitet. I det følgende undersøges sammenhængen mellem disse forhold og symptomer på PTSD med det formål at besvare spørgsmålet: **Hvilke forhold hænger sammen med udviklingen af PTSD-symptomer blandt danske anklagere?**

Specifikt undersøgte vi betydningen af trusler og overfusninger, typer af arbejdsindhold, følelsesmæssigt påvirkning af sager og at føre sager i retten hver for sig, og endelig, hvordan eventuelle relevante faktorer indvirkede på primær traumatisering, når der samtidig tages højde for de øvrige faktorer.

Resultaterne viste, at trusler fra klienter og overfusninger fra professionel modpart havde en statistisk signifikant sammenhæng med posttraumatiske stresssymptomer (Tabel 4).

Ligeledes var der en statistisk signifikant positiv sammenhæng mellem posttraumatisk stress og faktorerne; gennemgang af billed-, lyd-, og videomateriale i sager om personfarlig kriminalitet, erfaring med at føre sager i retten samt det følelsesmæssige indtryk fra en sag inden for det seneste år.

Tabel 4: Sammenhæng mellem enkeltstående risikofaktorer og symptomer på PTSD

Variabel	Standardiseret β -værdi	p
Trusler	0,28	<0,0005
Overfusning	0,43	0,000
Personfarlig kriminalitet	-0,03	0,635
Samlet eksponering	0,10	0,246
Billedmateriale	0,21	0,001
Lydmateriale	0,16	0,021
Videomateriale	0,17	0,010
Skrevet materiale	0,04	0,656
Afhøringer	0,03	0,741
Føre sag i retten	0,13	0,008
Følelsesmæssigt indtryk	0,32	0,000

Note: Risikofaktorer fremhævet med fed er faktorer hvor der ses en statistisk signifikant sammenhæng. Justeret for køn og anciennitet.

Undersøger man risikofaktorerne betydning for symptomer på PTSD i et samlet hele, forandres billedet. Tabel 5 viser sammenhængen mellem risikofaktorer og PTSD-symptomer, når man justerer for risikofaktorerne individuelle betydning i forhold til hinanden. Overfusninger er fortsat den stærkeste risikofaktor, mens kun følelsesmæssigt indtryk og billedmateriale fortsat er signifikante risikofaktorer blandt de indirekte former for eksponering. Det tyder altså på, at disse tre faktorer har særlig betydning for oplevelsen af symptomer på posttraumatisk stress blandt danske anklagere.

Tabel 5: Korrigeret sammenhæng mellem risikofaktorer og primær traumatisering

Variabel	Standardiseret β -værdi	p
Trusler	0,15	0,103
Overfusning	0,34	>0,005
Personfarlig kriminalitet	0,02	0,797
Samlet eksponering	-0,02	0,806
Billedmateriale	0,15	0,022
Lydmateriale	0,05	0,435
Videomateriale	0,07	0,145
Føre sag i retten	0,03	0,604
Følelsesmæssigt indtryk	0,17	0,004

Note: Risikofaktorer fremhævet med fed er faktorer hvor der ses en statistisk signifikant sammenhæng. Alle risikofaktorer er justeret for køn, anciennitet og de øvrige risikofaktorer, med undtagelse af mål for personfarlig kriminalitet og type af sagsmateriale som er indført enkeltvis af hensyn til analysernes validitet.

2.3. Risikofaktorer for sekundær traumatisering

Sekundær traumatisering kan udvikles som følge af indirekte eksponering for potentielt traumatiserende sagsmateriale. Selvom forekomsten af sekundær traumatisering blandt anklagerne var lav, er det alligevel relevant at vide, hvilke sagsrelaterede forhold der hænger sammen med højere niveauer af sekundær traumatisering for at kunne identificere forhold af betydning for et begyndende sygdomsbillede.

I det følgende undersøges sammenhængen mellem disse forhold og symptomer på sekundær traumatisering det formål at besvare spørgsmålet: **Hvilke forhold hænger sammen med udviklingen af symptomer på sekundær traumatisering blandt danske anklagere?**

Eksponeringsvariablene inkluderede spørgsmål til type af sager, billedmateriale, videomateriale, skrevet materiale, lydmateriale, afhøringer i retten samt den følelsesmæssige påvirkning anklageren havde oplevet i forbindelse med en sag inden for det seneste år.

Specifikt undersøgte vi betydningen af at være eksponeret for sagsmateriale i sager om personfarlig kriminalitet, følelsesmæssigt indtryk af sager og at føre sager i retten, og endelig hvordan eventuelle betydende faktorer indvirker på sekundær traumatisering når der taget højde for deres individuelle påvirkning i et samlet hele.

Resultaterne viste, at følelsesmæssigt indtryk, billed- og videomateriale, afhøringer og erfaring med at føre sager i retten havde en statistisk signifikant sammenhæng med sekundær traumatisering (Tabel 6).

Tabel 6: Sammenhæng mellem enkeltstående risikofaktorer og sekundær traumatisering

Variabel	Standardiseret β -værdi	p
Personfarlig kriminalitet	-0,04	0,583
Samlet eksponering	0.11	0,142
Billedmateriale	0.20	0,004
Lydmateriale	0.15	0,055
Videomateriale	0.20	0,003
Skrevet materiale	0.09	0,313
Afhøringer	0.20	0,007
Føre sag i retten	0.19	0,001
Følelsesmæssigt indtryk	0.38	<0,0005

Note: Risikofaktorer fremhævet med fed er faktorer, hvor der ses en statistisk signifikant sammenhæng. Alle sammenhænge er justeret for køn og anciennitet

Tabel 7 viser de enkelte faktorerers indflydelse på alvorsgraden af sekundær traumatisering justeret for de øvrige faktorerers indflydelse. Tabel 7 viser, at følelsesmæssigt indtryk var den stærkeste risikofaktor for sekundær traumatisering, mens billed- og videomateriale også fortsat var signifikante risikofaktorer. Det tyder altså på at disse tre faktorer har særlig betydning for oplevelsen af symptomer på sekundær traumatisering blandt danske anklagere.

Tabel 7: Korrigeret sammenhæng mellem risikofaktorer og sekundær traumatisering

Variabel	Standardiseret β -værdi	p
Personfarlig kriminalitet	-0,07	0,0310
Samlet eksponering	0,11	0,197
Billedmateriale	0,17	0,013
Videomateriale	0,16	0,014
Afhøringer	0,15	0,144
Føre sag i retten	0,05	0,527
Følelsesmæssigt indtryk	0,36	>0,01

Note: Risikofaktorer fremhævet med fed er faktorer, hvor der ses en statistisk signifikant sammenhæng med alvorsgraden af sekundær traumatisering. Alle risikofaktorer er justeret for køn, anciennitet og de øvrige faktorer, med undtagelse af mål for personfarlig kriminalitet og type af sagsmateriale som er indført enkeltvis af hensyn til analysernes validitet.

2.4. Risikofaktorer for udbændthed

Udbændthedssymptomer kan udvikles blandt andet som følge af eksponering for trusler fra klienter og for krænkende adfærd fra en professionel modpart, arbejde med sagsmateriale i forbindelse med personfarlig kriminalitet (både type af materiale og den samlede frekvens af eksponeringen samt intensiteten af den følelsesmæssige påvirkning fra enkeltsager) og oplevelse af det generelle arbejdspress. .

I det følgende undersøges sammenhængen mellem disse forhold og symptomer på udbændthed, med det formål at besvare spørgsmålet **Hvilke forhold hænger sammen med udviklingen af udbændtheds-symptomer blandt danske anklagere?:**

Af Tabel 8 fremgår det, at såvel trusler fra klienter samt overfusninger fra den professionelle modpart har en statistisk signifikant sammenhæng med graden af udbændthed. Ligeledes har hyppigheden, hvormed der arbejdes med lydmateriale, videomateriale og afhøringer en statistisk signifikant sammenhæng med graden af udbændthed.

Både frekvensen af gennemgang af sagsmateriale samt den følelsesmæssige påvirkning af en enkelt sag har en statistisk signifikant sammenhæng med graden af udbændthed, og endelig har mængden af de kvantitative krav en statistisk signifikant sammenhæng med udbændthed.

Tabel 8: Sammenhæng mellem enkeltstående risikofaktorer og udbændthed.

Variabel	Standardiseret β -værdi	p
Personfarlig kriminalitet	0,19	0,004
Trusler	0,27	<0,001
Overfusning	0,43	<0,001
Samlet eksponering	0,16	0,036
Billedmateriale	0,06	0,474
Lydmateriale	0,16	0,032
Videomateriale	0,16	0,027
Skrevet materiale	0,03	0,736
Afhøringer	0,16	0,042
Følelsesmæssigt indtryk	0,32	<0,001
Kvantitative krav	0,51	<0,001

Note: Risikofaktorer fremhævet med fed er faktorer hvor der ses en statistisk signifikant sammenhæng. Alle sammenhænge er justeret for køn og anciennitet.

Sammenholder man de signifikante risikofaktorer for udbændthed i et samlet hele, så man kan vurdere deres individuelle betydning i forhold til hinanden, ændres billedet imidlertid.

Her viser resultaterne i Tabel 9, at kun overfusninger fra den professionelle modpart, den følelsesmæssige påvirkning af en sag inden for det seneste år, samt graden af kvantitative

krav fortsat var statistisk signifikante for graden af udbændthed. Det ses, at høje kvantitative krav havde den højeste forklaringsværdi efterfulgt af henholdsvis overfusning af en professionel modpart og dernæst følelsesmæssige påvirkning af en enkelt sag. Disse tre faktorer syntes altså at have en særlig betydning for oplevelsen af udbændthed hos de danske anklagere.

Tabel 9: Korrigeret sammenhæng mellem risikofaktorer og udbændthed

Variabel	Standardiseret B-værdi	p
Personfarlig kriminalitet	0,08	0,131
Trusler	0,03	0,688
Overfusning	0,28	<0,001
Kvantitative krav	0,36	<0,001
Følelsesmæssigt indtryk	0,15	0,031
Frekvens af påvirkning fra materiale	-0,04	0,518
Lydmateriale	-0,00	0,985
Videomateriale	-0,09	0,700
Afhøringer	-0,09	0,185

Note: Risikofaktorer fremhævet med fed, er faktorer hvor, der ses en statistisk signifikant sammenhæng. Alle risikofaktorer er justeret for køn, anciennitet og de øvrige faktorer, med undtagelse af mål for personfarlig kriminalitet og type af sagsmateriale som er indført enkeltvis af hensyn til analysernes validitet.

3. Støtteforanstaltninger

For at kortlægge anklagernes brug af støttemuligheder til at bearbejde sagsindholdet, blev deltagerne spurgt til deres brug af i alt 14 forskellige støttemuligheder fordelt på privat støtte (f.eks. venner og familie), professionel støtte (f.eks. psykolog eller læge), støtte fra kolleger eller støtte fra overordnet. Tabel 10 viser i prioriteret rækkefølge hvilke støttemuligheder som hyppigst blev brugt af anklagerne.

Table 10: Typer af støttemuligheder listet i prioriteret rækkefølge efter anvendelse

Nr.	Støttemulighed	% anvendt	Type
1	Uformel samtale med kollega	92,7 %	Kollegial støtte
2	Ægtefælle	71,8 %	Privat støtte
3	Leder	55,2 %	Støtte fra overordnet
4	Venner	53,0 %	Privat støtte
5	Forældre	38,7 %	Privat støtte
6	Søskende	31,5 %	Privat støtte
7	Mentor	28,2 %	Støtte fra overordnet
8	Formel samtale med én fra arbejde	18,5 %	Kollegial støtte
9	Andet	13,0 %	-
10	Formel samtale m. gruppe af kolleger	12,9 %	Kollegial støtte
11	Henvist til psykolog af arbejdet	10,1 %	Professionel støtte
12	Egen læge	9,3 %	Professionel støtte
13	Opsøger psykolog udenfor arbejde	6,9 %	Professionel støtte
14	Opsøger psykolog på arbejdet	13,0 %	Professionel støtte

Resultaterne viste, at deltagerne oftest benyttede sig af uformel samtale med kolleger, samtale med deres ægtefælle eller samtale med deres leder, når de mødte voldsomt sagsindhold i arbejdet. I gennemsnit anvendte anklagerne 4 forskellige støttemuligheder (SD: 2.33), hvoraf de hyppigste er privat støtte (M: 1.9, SD: 1.3), kollegial støtte (M:1.2, SD: .71), støtte fra en overordnet (M:.83, SD: .73) og sjældent professionel støtte (M:.33, SD: .78). Undersøger man sammenhængen mellem type og hyppighed af anklageres brug af støtte og anklageres mistrivsel, viser korrelationsanalyser en generel tendens til, at anklagere, som rapporterede flere symptomer på mistrivsel, søgte mere støtte. Bilag 2 og 3 viser korrelationerne mellem type og hyppighed af støttemuligheder og indikatorer på mistrivsel.

Vi ønskede at undersøge, i hvilken grad brugen af forskellige støttemuligheder kunne forklare variation i niveauer af mistrivsel blandt anklagerne. Da støtte fra en professionel kun blev brugt i meget varierende grad af 20,2 % (n=50) af deltagerne, støtte fra kolleger blev brugt af næsten alle deltagere med undtagelse af 6,5 % (n=16), og støtte fra privatlivet blev brugt af alle deltagere med undtagelse af 14,6 % (n=36) er disse støttetyper ikke undersøgt, da

dataenes fordeling ikke muliggjorde statistiske analyser med tilstrækkelig robusthed. I Tabel 11 fremgår det, hvorledes støtte fra en leder indvirkede på symptomer på hhv. PTSD, sekundær traumatisering og udbrændthed, når der blev taget højde for anciennitet og køn samt de primære belastningsfaktorer: trusler, overfusninger, frekvensen af udsættelse for belastende sagsmateriale, emotionel påvirkning af en særlig sag samt kvantitative krav.

Som det ses i Tabel 11, havde de forskellige støttestrategier ikke en beskyttende effekt, når der blev justeret for mulige belastninger i arbejdet.

Tabel 11: Sammenhæng mellem type af støttebrug og mistrivsel

Variabel	PTSD		Sekundær traumatisering		Udbrændthed	
	Std B	p	Std B	p	Std B	p
Støtte fra overordnet	-0,48	0,469	-0,31	0,655	-0,02	0,684

Note: Justeret for køn og anciennitet. I tillæg hertil er sammenhængene med PTSD-symptomer korrigeret for indflydelse af overfusninger, billedmateriale, og følelsesmæssigt indtryk. Sekundær traumatisering er korrigeret for indflydelse af billed- og videomateriale, og følelsesmæssige indtryk. Udbrændthed er korrigeret for indflydelse af overfusninger, følelsesmæssige indtryk og kvantitative krav. Std B: Standardiseret beta-værdi.

Vi ønskede også at undersøge, i hvilket omfang hyppigheden af brug af forskellige støttestrategier kunne forklare variation i mistrivsel blandt anklagerne. Da andelen af deltagere, der altid eller ofte opsøgte støtte fra en overordnet eller en professionel (hhv. 8,1 % og 3,2 %), undersøgte vi ikke disse strategier. Støtte fra kolleger og privat støtte blev yderligere dikotomiseret således at deltagere, som havde angivet at de ofte eller altid benyttede sig af hver af disse strategier, blev kategoriseret som hyppige støttebrugere, mens de resterende deltagere blev kategoriseret som ikke hyppig støttebruger. Resultaterne fra analysen er fremlagt i tabel 12. Der var ingen signifikante sammenhænge mellem strategierne og symptomer på PTSD, sekundær traumatisering eller udbrændthed, når man tog højde for graden af eksponering.

Tabel 12: Sammenhæng mellem hyppigheden af støttebrug og mistrivsel

Variabel	PTSD		Sekundær traumatisering		Udbrændthed	
	Std B	p	Std B	p	Std B	p
Privat støtte	0,37	0,578	0,12	0,092	0,06	0,302
Støtte fra kollega	0,14	0,832	0,08	0,279	0,06	0,264

Note: Justeret for køn og anciennitet. I tillæg hertil blev sammenhængene med PTSD-symptomer korrigeret for overfusninger, billedmateriale og følelsesmæssige indtryk. Sekundær traumatisering blev korrigeret for billed- og videomateriale, og følelsesmæssige indtryk. Udbrændthed blev korrigeret for overfusninger, følelsesmæssige indtryk og kvantitative krav. Std B: Standardiseret beta-værdi.

Kommentarer til undersøgelsen

Ved afslutning af undersøgelsen blev deltagerne spurgt, om de havde kommentarer til undersøgelsen, eller om der var noget, forskergruppen skulle vide, som der ikke var blevet spurgt ind til. I alt 60 deltagere (25.7 %) kommenterede, heraf 28 (46.7 %) på undersøgelsens indhold og opsætning, 17 (28.3 %) med supplerende oplysninger omkring deres stillings karakter og 20 (33.3 %) med oplysninger, som de fandt vigtige for undersøgelsens tema, men som vi ikke havde spurgt til.

Undersøgelsens indhold og opsætning

Ud af kommentarerne på undersøgelsens indhold og opsætning kommenterede deltagerne oftest, at der manglede spørgsmål til forskellige temaer, som de anså for at være relevante. Disse temaer inkluderede medarbejdernes opfattelse af sammenhængen mellem deres trivsel og arbejdsvilkår, spørgsmål til variationsbredden i arbejdsindhold, afbrydelser i arbejdet, samt overfusninger uden for retslokalet. Flere deltagere savnede svarmuligheden ”ikke relevant” omkring egen håndtering af belastninger i arbejdet og ledelsens håndtering af medarbejderens behov for støtte. Endelig påpegede flere deltagere en begrænsning i, at spørgsmålene til sekundær traumatisering kun refererede til sager inden for det seneste år og kun spurgte til symptomer inden for de seneste 30 dage, da flere har oplevet sager for flere år tilbage, som har haft betydelig indflydelse på deres trivsel:

”Rigtig ærgerligt at undersøgelsen kun giver et her og nu billede. Oplevelser med sager, der er sket f.eks. for flere år siden, men som stadig er afgørende for, at man har frabedt sig den type sager for altid, at man stadig kan have drømme med 'billeder' fra sagen m.v., kommer ikke rigtig frem i undersøgelsen.”

Uddybende bemærkninger ang. undersøgelsens tema

De uddybende bemærkninger om undersøgelsens tema centrerede sig omkring anklagerens oplevelse af arbejdsmiljøet og et højt arbejdspress i kredsene samt arbejdets moralske betydning for anklagerne.

Et gennemgående tema i kommentarerne til undersøgelsen vedrører arbejdspresset, hvor flere kommenterede på forskellige aspekter, der vedrørte tidspres og mængde af opgaver.

”Kravet i vores arbejde er at behandle alle sager med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, jf. retsplejelovens § 96. Da vi har langt flere sager, end vi kan nå inden for almindelig

arbejdstid, er det derfor grundlæggende nødvendigt at arbejde over, også selv om man måske ikke gør det. Det skaber et vist pres og kræver en enorm robusthed at holde fast i den 37-timers arbejdsuge, man som udgangspunkt er ansat til."

"Det er min opfattelse, at problemstillinger i vores hverdag mest er relateret til tidsfrister og akutupgaver. For stor belastning med retsmøder (for lidt forberedelse og for dårlige sager pga., at der ikke var nok tid til at skrive dem ordentligt). Derudover manglende respekt særlig fra dommerne i retten. Der er store forventninger til, hvor meget en sag er forberedt i forhold til, hvad vi har af tid. Ligesom man tit bliver overfuset/korrigeret på en hård måde af dommerne."

Variation i arbejdsindholdet forekommer sideløbende med løbende medarbejderudskiftning, delvist forårsaget af turnusordninger, og underbemanding i kredsene, hvor begge dele opleves at bidrage til at forværre arbejdsmiljøet:

"Jeg oplever meget lidt problemer med indholdet af sagerne. De generer mig generelt meget lidt og oftere er det efterforskningstekniske problemer eller ""fuck ups"" som irriterer mig, mere end det er hvad ofrene har været udsat for. Jeg oplever større gener ved arbejdsmiljøet. De almene advokaturer er så presset grundet underbemanding og højt arbejdspress/-byrde, at vi i samlet flok udviser stresssymptomer, hvilket forværrer arbejdsmiljøet internt, ligesom kvaliteten af sagerne daler. Folk har ikke tid til at kere sig om sagerne og kun i sparsomt omfang for hinanden. Det er super fedt at være anklager, det er mit drømmejob. Det er bare forfærdeligt at være det i ---- Politikreds. Jeg håber ikke, at jeg knækker med stress og jeg har ikke engang været her 1 år endnu."

I tillæg hertil kommer uforudsigeligheden i arbejdet med en oplevelse af ikke at have tilstrækkelig mulighed for selv at planlægge og prioritere sit arbejde samt overvejelser om de ressourcer der er til rådighed:

"Det mest stressende ved mit arbejde er, at vi anklagere efterhånden er frataget muligheden for at prioritere vores opgaver selv, da der altid kommer en sag, der liiiiige haster lidt mere, end den man fik i går. Endvidere stresser det store politiske (og øverste ledelses) fokus på enkeltsager og på sagsbehandlingstider uden at der gøres overvejelser om, hvorvidt de tildelte ressourcer er tilstrækkelige."

"Efter min mening er frekvensen af arbejdsopgaver sammenholdt med det store pres fra samfundet for succes en af hovedårsagerne til stress. Et stort problem for mig er at det er svært/næsten umuligt at koble fra, selv i ferierne. Jeg lever i et konstant alarmberedskab, og det er ubehageligt. Jeg overvejer jobskifte."

Flere deltagere beskriver, at der grundet det høje arbejdspress ikke er tid til at tage hånd om forurettede og sikre, at sagen gives en værdig behandling med respekt for sagens betydning for forurettede. Det er nødvendigt at fokusere strengt på sagens resultat og underprioritere den procedurale retfærdighed, hvor både forurettede, mistænkte og vidner føler sig hørt i sagsforløbet.

"Med mit nuværende arbejdsmiljø er der ikke tid til at tænke på andre end sagens resultat, hvilket kan være utrolig hårdt. Jeg, og mange kollegaer, løser det ved at arbejde gratis over, men det er en stor belastning."

Der er ligeledes nogle deltagere, der understreger, at de har gode strategier for at håndtere sagsindholdet og er mere belastede af en hård behandling fra den professionelle modpart i sager, der føres i retten, eller fra borgere uden for retslokalet.

Endelig tilbydes der en alternativ forståelse af det stærke følelsesmæssige indtryk, som nogle sager kan gøre på én, hvor dette indtryk ikke vurderes at være besværende men snarere ses som en nødvendig følge af arbejdet med grænseoverskridende handlinger, og at dette også kan fungere som en påmindelse om vigtigheden af arbejdet:

"Jeg bærer stærke minder fra mine sager. Det er en del af det, der gør arbejdet givende for mig. Hvis ikke sagerne gjorde et personligt indtryk på mig, ville jeg enten føle mig følelsesmæssigt afstumpet (hvis det var de slemme sager), eller jeg ville ikke føle sammen tænding på, hvor vigtigt mit arbejde er. Som anklager har jeg valgt at arbejde med kriminalitet. Det er pr. definition grænseoverskridende handlinger begået af andre, hvor der almindeligvis er et offer. Det er en præmis for mig, at jeg selvfølgelig føler og husker de værre sager, men jeg føler mig ikke besværet deraf - jeg føler mig bekræftet i vigtigheden af mit arbejde."

Diskussion

Denne undersøgelse blev gennemført som en enkeltstående spørgeskemaundersøgelse i efteråret 2019 blandt 233 anklagere (svarprocent på 39 %). Formålet med undersøgelsen var at kortlægge forekomsten af primær og sekundær traumatisering samt udbrændthed blandt danske anklagere. Ligeledes var formålet at undersøge sammenhængen mellem disse tilstande og kendte risikofaktorer i arbejdet og endvidere, hvilke støttemuligheder anklagerne gør brug af.

Undersøgelsen viste, at anklagerne i undersøgelsen overordnet havde lav forekomst af symptomer på sekundær traumatisering og PTSD-symptomer samt meget få tilfælde af formodet PTSD, men at de lå højere end landsgennemsnittet på udbrændthed. Sammenholdt med resultater fra internationale undersøgelser var de danske anklagere i undersøgelsen mindre plaget af både PTSD og sekundær traumatisering (Leclerc et al., 2020; Levin et al., 2012; Levin et al., 2011). Sammenlignet med resultatet fra en dansk undersøgelse af professionelle ansat i landets Børnehuse, kommuner, og politikredse, som arbejder med udsatte børn og unge, var deltagerne her i gennemsnit mindre plaget af symptomer på sekundær traumatisering (Vang et al., 2020).

Forskellige faktorer havde størst betydning for henholdsvis PTSD-symptomer, symptomer på sekundær traumatisering og udbrændthed. Overfusninger fra professionelle modparter havde den stærkeste sammenhæng med PTSD-symptomer. For symptomer på sekundær traumatisering var den følelsesmæssige påvirkning fra en enkelt sag inden for det seneste år

den stærkeste risikofaktor. Flere deltagere i undersøgelsen uddybede desuden, at de stadig var påvirket af sager, der lå længere tilbage end et år, og at disse sager havde betydning for hvilke sager, de ønskede at arbejde med i dag. Endelig fandt studiet, at høje kvantitative krav var den faktor i arbejdet, der havde stærkest sammenhæng med udbrændthed.

Anklagere og advokater som faggrupper kommer hyppigt i berøring med personfarlig kriminalitet (Leclerc et al., 2020), og et australsk studie har vist, at arbejdet med kriminalretslige sager øger risikoen for mistrivsel (Vrklevski & Franklin, 2008). Et vigtigt formål med dette studie var derfor også at kortlægge betydningen af at arbejde med personfarlig kriminalitet for anklageres mistrivsel. I kontrast til internationale studier tyder denne undersøgelses resultater ikke på, at arbejdet med personfarlig kriminalitet alene kan forudsige mistrivsel blandt danske anklagere. Den samlede hyppighed, hvormed anklagerne i studiet arbejdede med forskellige former for sagsmateriale relateret til personfarlig kriminalitet, var kun en statistisk signifikant risikofaktor for symptomer på udbrændthed, og denne signifikante sammenhæng bortfaldt når andre væsentlige faktorer blev taget i betragtning. Derimod var arbejdet med særlige typer af sagsmateriale forbundet med øget forekomst af PTSD og sekundær traumatisering: Billedmateriale var forbundet med højere symptomniveauer af PTSD og sekundær traumatisering, mens videomateriale var forbundet med højere symptomniveauer af sekundær traumatisering. En af de stærkeste risikofaktorer for alle tre mål var styrken af det følelsesmæssige indtryk, sagen gjorde på anklageren.

Anklagerne i studiet benyttede sig hyppigst af uformel støtte fra en kollega, samtaler med deres partner eller støtte fra deres leder til at bearbejde det materiale, som de kom i kontakt med i medfør af arbejdet. Vi ønskede at undersøge betydningen af de forskellige typer støttestrategier for mistrivsel blandt anklagerne, men datagrundlaget var kun tilstrækkeligt til at gøre dette for støtte fra overordnet. Regressionsanalysen viste, at når der blev taget højde for de øvrige risikofaktorer, havde støtte modtaget fra en overordnet ingen betydning for mistrivsel blandt anklagerne. På grund af begrænsede data var det ikke muligt mere præcist at undersøge sammenhængen mellem andre typer af støtte og mistrivsel blandt anklagerne, men korrelationsanalyser indikerede, at de ansatte som søgte støtte hos professionelle, havde flere symptomer på PTSD og sekundær traumatisering, mens de, der søgte støtte privat, havde højere symptomniveau af sekundær traumatisering, og de, der søgte støtte hos kolleger, havde højere symptomniveauer på PTSD sammenlignet med deltagere, der ikke benyttede sig af hver af disse støttefunktioner. Fokuserede man på hyppigheden, hvormed de forskellige strategier blev brugt, var datagrundlaget tilstrækkeligt til at undersøge betydningen af privat

støtte og støtte fra kolleger. Resultaterne viste, at der fortsat ikke var nogen signifikante beskyttende effekter af strategierne overfor mistriivsel, når man tog højde for de kendte risikofaktorer. Korrelationsanalyser viste, at hyppigere brug af privat støtte var forbundet med højere symptomniveauer af PTSD og sekundær traumatisering, mens hyppigere brug af kollegastøtte var forbundet med højere symptomniveauer af udbrændthed og sekundær traumatisering. Samlet set indikerer resultaterne, at deltagerne anvendte en række støttestrategier til at håndtere det materiale, som de kom i kontakt med i medfør af deres arbejde, men strategierne så ikke ud til at være forbundet med symptomlindring, når der blev taget højde for belastningsfaktorerne for mistriivsel. Det er her vigtigt at understrege, at det ikke var muligt at gennemføre analyser, der nærmere kunne undersøge, hvorledes støttemulighederne direkte indvirkede på sammenhængen mellem belastninger og mistriivsel, på grund af den relativt lave besvarelsesprocent.

Begrænsninger i undersøgelsen

I forskningsstudier vil der altid være risiko for, at resultaterne er påvirket af systematiske fejlkilder. I dette studie deltog 233 anklagere, hvilket giver en svarprocent på 39 %. Det betyder, at størstedelen af de inviterede anklagere valgte ikke at deltage i undersøgelsen. Da resultaterne således repræsenterer en undergruppe af den samlede kohorte af anklagere, er der risiko for, at denne gruppe ikke repræsenterer de tendenser, der ses blandt alle landets anklagere. Derfor er det væsentligt, at undersøgelsens estimater af forekomsten af PTSD, sekundær traumatisering og udbrændthed vurderes med dette forbehold, idet vi ikke ved, om de anklagere, som ikke deltog, har flere, færre eller lige så mange symptomer som deltagerne i dette studie. Det er på baggrund af besvarelserne ikke muligt at undersøge, hvilke politikredse deltagerne var ansat i. Undersøgelsens var en tværsektionel undersøgelse, hvilket betyder, at man på baggrund af undersøgelsens resultater ikke har belæg for at udtale sig om en kausal sammenhæng mellem risikofaktorer, støttebrug og trivsel i gruppen af anklagere. Således kan undersøgelsen ikke skelne imellem, om oplevelsen af belastning bevirker oplevelse af psykisk mistriivsel, eller om oplevelse af psykisk mistriivsel bevirker oplevelse af belastning. På baggrund af anklagernes uddybende kommentarer til spørgeskemaundersøgelsen kan det dog formodes, at sagsindhold og arbejdspress er faktorer, der påvirker udviklingen af sekundær traumatisering og udbrændthed blandt anklagerne.

Data indsamlet ved hjælp af en og samme datakilde (i dette tilfælde spørgeskemaer) er også et forhold, der kan medvirke til systematiske unøjagtigheder. Metoden kritiseres af nogen for at bevirke en risiko for at sammenhænge mellem faktorer overestimeres og altså bliver

kunstigt høje (Podsakoff, MacKenzie, Lee, & Podsakoff, 2003). Imidlertid handler de psykiske arbejdsbelastninger og mental trivsel i meget høj grad om et sammenspil mellem intrapsykiske og eksterne belastninger (Ursin & Eriksen, 2010). Udeladelse af subjektive mål som spørgeskemaer ville derfor kunne medføre en risiko for upræcis afdækning af belastningsfaktorerens betydning for den mentale trivsel. Ligeledes påpeger nyere studier, at der ikke er viden om, hvorvidt brugen af en enkelt, subjektiv datakilde rent faktisk påvirker den statistiske test af studiets hypoteser (George & Pandey, 2017). Det er derfor usikkert, om brugen af spørgeskemaer kan have resulteret i en overestimering af de sammenhænge, vi har rapporteret i dette studie. Undersøgelsen gør brug af allerede validerede skalaer, hvilket i nogen grad vil minimere risikoen for denne problematik. Det er vores vurdering, at resultaterne fra denne undersøgelse med rimelig sandsynlighed afspejler eksisterende sammenhænge og ikke er et udtryk for primære fejlkilder.

Anbefalinger

Undersøgelsen viste, at danske anklagere overordnet har lav forekomst af symptomer på sekundær traumatisering, formodet PTSD samt PTSD-symptomer, men at de har flere symptomer på udbrændthed end landsgennemsnittet. Således indikerer studiets resultater, at udbrændthed er en eksisterende udfordring blandt de danske anklagere og således et muligt fokuspunkt i fremtidens arbejdsmiljøarbejde. Dette resultat understøttes af kommentarer på undersøgelsen, hvor nogle anklagere fremhævede høje kvantitative krav og konkurrerende krav som en stressfaktor i arbejdet.

I undersøgelsen fremgik det, at hhv. høje kvantitative krav, overfusninger fra den professionelle modpart og arbejde med sager, der gør et stærkt følelsesmæssigt indtryk, alle var forbundet med udbrændthed. Rapportens resultater indikerer dermed, at arbejdet med at forebygge udbrændthed kan tage udgangspunkt i disse forhold. Følgende afsnit reflekterer over mulige tiltag i dette arbejde, og tager udgangspunkt i eksisterende anbefalinger til forebyggelse af arbejdsrelateret belastning. Der er dermed ikke tale om fagspecifikke anbefalinger i anklagerens konkrete arbejdsmiljø, da undersøgelsen ikke inkluderede en fyldestgørende afdækning af dette.

I forebyggelsesarbejde omkring høje kvantitative krav findes i dag en række virkemidler, hvis forebyggende effekt over for stress og mental belastning der er bred enighed om. En række af disse tiltag er f.eks. beskrevet af Branchefællesskabet for Arbejdsmiljø (<https://bfa-service.dk/tidspres>). Her kan fremhæves, at i en generel forebyggelse af belastning ved høje

kvantitative krav kan en indledende kortlægning af det reelle opgavepres med fokus på både tyngde, mængde og vigtighed være et væsentligt første skridt. En sådan kortlægning kan understøtte udarbejdelse af de for virksomheden vigtigste virkemidler til forebyggelse af et belastende arbejdspress. Konkrete indsatser kan herefter sigte mod at sikre en tydelig og klar forventningsafstemning i afdelingen i forhold til kvalitet i opgaveløsning, tydelig og klar prioritering af arbejdsopgaver samt løbende sikring af en ligelig fordeling af både tunge og lette opgaver samt af opgaver, der enten øger eller mindsker risikoen for spidsbelastninger. Man kan derudover med fordel sikre, at der foreligger klare planer for, hvorledes man håndterer spidsbelastninger, når dette er et generelt vilkår for arbejdet. Forebyggende tiltag, der yderligere kan anbefales ved stort arbejdspress, er at sikre faglig støtte og sparring til de ansatte, så den enkelte ikke går i stå eller står alene med uløste problemer. Ligeledes kan det anbefales at arbejde for at fremme et arbejdsmiljø, hvor der er en positiv feedbackkultur og en åben indstilling over for at søge hjælp og støtte. Dette kan styrke den enkelte i opgaveløsningen og hjælpe til et øget samarbejde omkring opgaver.

Overfusninger fra professionelle modparter var en signifikant risikofaktor for udbrændthed i undersøgelsen. Ved forebyggelse af krænkende handlinger² eksisterer der i dag klare retningslinjer og forslag til konkrete tiltag udarbejdet via Arbejdstilsynet (<https://at.dk/regler/at-vejledninger/kraenkende-handlinger-4-3-1/>). Af forslag til konkrete tiltag kan blandt andet nævnes, at der opbygges og arbejdes for at skabe en klar forståelse af fælles normer i forhold til hvilken adfærd, der forventes, og hvilken adfærd, der ikke tolereres. Herudover anbefales klare retningslinjer for konflikthåndtering. Dette inkluderer information om, hvor den ansatte kan søge støtte og hjælp, hvis de udsættes for krænkende adfærd. Det inkluderer også tydelighed omkring, hvornår og hvordan virksomheden agerer ved konflikthåndtering, og eventuel uddannelse af ledere og udvalgte ansatte i forhold til at støtte og håndtere ansatte, der er involveret i krænkende handlinger. Ligeledes anbefales det, at man arbejder for at skabe tryghed i arbejdsmiljøet i forhold til at fortælle om krænkende handlinger, da dette ofte er svært for den enkelte ansatte. Ligeledes anbefales det, at der etableres klare regler for sanktioner over for uacceptabel adfærd, både krænkende handlinger og falske anklager.

² Ordet "krænkelser" er valgt ud fra et arbejdsmiljøperspektiv, hvor alle former for grænseoverskridende og aggressive handlinger defineres som krænkende handlinger, herunder overfusninger. Det skal understreges at der i denne sammenhæng ikke tale om seksuelle krænkelser.

Da anklagerne har besvaret spørgsmål, der vedrører overfusning/krænkende handlinger fra den professionelle modpart, kan det anbefales, at arbejdet med at forebygge krænkende handlinger ikke kun løftes på de enkelte arbejdspladser men ligeledes løftes til et højere organisatorisk niveau, der indbefatter samarbejdsrelationerne imellem de enkelte arbejdspladser og institutioner (samarbejde ved retsmøder, domstole etc.)

Arbejdet med traumerelateret indhold og med ofre for personfarlig kriminalitet kan stille høje følelsesmæssige krav til den ansatte. Her er der tale om, at den ansatte på én gang skal kunne rumme andres stærke følelser og svære livssituation og regulere og undertrykke egne følelser og impulser af hensyn til den professionelle rolle. Yderligere kan arbejdet med sådanne sager stille krav til, at den ansatte indlever sig i klienten og afstemmer sine følelser og adfærd med klientens for at sikre en kommunikation og adfærd, der fremmer det professionelle formål. Der er endnu ikke en stærk konsensus om, hvorledes man bedst forebygger belastning ved høje følelsesmæssige krav på tværs af erhverv. Dog har nogle studier vist, at muligheden for at opnå social støtte samt leders og ansattes evne til at forstå og regulere deres eget følelsesliv har betydning (Delgado, Upton, Ransie, Furness, & Foster, 2017; Duke, Goodman, Treadway, & Breland, 2009; Karimi, Leggat, Donohue, Farrell, & Couper, 2014). Medarbejdernes oplevelsen af at være ansat i en organisation, der har fokus på den psykosociale trivsel (Idris, Dollard, & Yulita, 2014), kan også have en beskyttende effekt ved høje følelsesmæssige krav. Med udgangspunkt i dette kan man overveje praktiske tiltag i form af undervisning og information, der øger de ansattes bevidsthed om denne mulige følelsesmæssige belastning. Information og undervisning kan sikre en legitimitet og sprogliggørelse af problemerne, så man kan tale om det mellem kollegaer og mellem ansatte og ledelsen. Det kan tænkes at forbedre muligheden for, at medarbejdere henvender sig til kollegaer og ledere, når de oplever at være følelsesmæssigt påvirket af deres sagsarbejde. Yderligere tiltag kunne være formel supervision, der styrker de ansattes forståelse for deres egen position og indlevelse i forhold til klienter. Dette vil dels sikre muligheden for ventilering og dels understøtte en faglig udvikling, der kan virke beskyttende i forhold til fremtidige belastninger. Man kan overveje at uddanne nærmeste ledere, mentorer og/eller centrale medarbejdere til at håndtere støttende og ventilerende samtaler. Det er vigtigt, at der sikres supervision af sådanne støttepersoner og ledere, der kan risikere at blive særskilt eksponeret. Man kan ligeledes som led i fordeling af arbejdsopgaver indarbejde procedurer, der vurderer tyngden af lidelse eller potentielt traumatisk materiale for at undgå, at en enkelt ansat gennem længere perioder

vedvarende arbejder med særligt følelsesmæssigt belastende materiale. Dette vil kunne sikre restituerende pauser imellem meget følelsesmæssigt belastende sager.

Endelig kan det være hensigtsmæssigt at have aftaler med sundhedsspecialister i de tilfælde, hvor medarbejdere udvikler niveauer af belastningssymptomer, der har lighed til psykisk lidelse, herunder høje niveauer af udbrændthed, sekundær traumatisering og PTSD.

Konklusion

Denne undersøgelse blev gennemført som en punktundersøgelse ved brug af spørgeskema blandt danske anklagere i september 2019 med henblik på at kortlægge 1) forekomsten af symptomer på PTSD, sekundær traumatisering og udbrændthed blandt danske offentlige anklagere, 2) sammenhængen mellem mistriivsel og kendte risikofaktorer og 3) anklagerens brug af støtte og effekten heraf. Undersøgelsen blev besvaret af 39 % (n=233) af anklagerne. Svarprocenten har betydning for undersøgelsens præcision, og undersøgelsens tværsektionelle design gør det ikke muligt at afdække den tidslige sammenhæng mellem risiko- og støttefaktorer og mistriivsel i arbejdet. Undersøgelsens resultater skal derfor læses med disse begrænsninger in mente.

Resultaterne fra undersøgelsen viste, at der blandt danske anklagere overordnet er lav forekomst af symptomer på sekundær traumatisering, formodet PTSD samt PTSD-symptomer, men at man ligger højere end landsgennemsnittet på udbrændthed. Således indikerer studiets resultater, at udbrændthed er en udfordring blandt de danske anklagere, og et muligt fokuspunkt for en indsats for at forbedre arbejdsmiljøet. Kvantitative krav, overfusninger i arbejdet samt følelsesmæssigt indtryk af sagerne var blandt de stærkeste risikofaktorer for mistriivsel i arbejdet. Alle tre faktorer havde sammenhæng med udbrændthed, følelsesmæssigt indtryk havde sammenhæng med sekundær traumatisering, og overfusninger havde sammenhæng med PTSD.

Deltagerne benyttede sig i varierende grad og hyppighed af støtte fra kolleger, overordnede, professionelle og personer i deres privatliv. Brugen af støtte hang ikke sammen med symptomlindring når man tog højde for anklagerens eksponering for de inkluderede risikofaktorer, og korrelationsanalyser viste, at de der søgte støtte, samtidig rapporterede højere symptomniveauer. Grundet undersøgelsens design er det ikke muligt at vurdere årsagssammenhænge.

For praksis tyder undersøgelsens resultater på, at man i arbejdsmiljøarbejdet med fordel kan fokusere på håndtering af krav i arbejdet, overfusninger fra professionelle modparter, samt arbejdet med og støtten til følelsesmæssigt krævende sager. Mens arbejdet med kvantitative krav i arbejdet og krænkende handlinger kan tage udgangspunkt i eksisterende anbefalinger på området, er der endnu ingen konsensus omkring forebyggelse i arbejdet med følelsesmæssigt belastende materiale. Anbefalinger til dette tager derfor udgangspunkt i eksisterende forskning på området.

Undersøgelsen er blandt den første af sin slags i Danmark og bidrager dermed til at sætte fokus på karakteren og omfanget af mistrivsel blandt danske anklagere, samt potentielle fokusområder for forståelse og forebyggelse af mistrivsel.

Bilag

Bilag 1: Korrelationsmatrix mellem typer af mistrivsel og risikofaktorer

	Sekundær traumatisering	Udbrændthed	PTSD- symptomer
Sekundær traumatisering	-	0,424**	0,636**
Udbrændthed	0,424**	-	0,434**
PTSD- symptomer	0,636**	0,434**	-
Personfarlig kriminalitet	0,062	0,223**	0,113
Gennemsnitlig eksponering	0,238**	0,192**	0,172*
Billede	0,220**	0,113	0,225**
Video	0,215**	0,203**	0,180**
Lyd	0,155*	0,156*	0,163*
Skrevet	0,104	0,060	0,052
Afhøring	0,213**	0,198**	0,062
Sager i retten	0,191**	0,103	0,148*
Følelsesmæssig intensitet	0,387**	0,343**	0,318**
Trusler	0,230**	0,283**	0,293**
Overfusninger	0,406**	0,455**	0,461**
Kvantitative krav	0,233***	0,529***	0,236***

Note: *signifikant ved $p < 0,05$. ** signifikant ved $p < 0,01$. Arbejde med personfarlig kriminalitet er en dikotom variabel (0=nej, 1=ja).

Bilag 2: Korrelationsmatrix mellem typer af mistrivsel og type af støttebrug

	Sekundær traumatisering	Udbrændthed	PTSD
Privat støtte	,14*	,05	,07
Professionel støtte	,27**	,11	,19**
Kollegastøtte	,12	,13	,18**
Lederstøtte	,07	,11	,07

Note: *signifikant ved $p < 0,05$. ** signifikant ved $p < 0,01$.

Bilag 3: Korrelationsmatrix mellem typer af mistrivsel og hyppighed af støttebrug

	Sekundær traumatisering	Udbrændthed	PTSD
Privat støtte	,23**	,13	,15*
Professionel støtte	,22**	,13	,16*
Kollegastøtte	,17**	,13*	,09
Lederstøtte	,23**	,16*	,20*

Note: *signifikant ved $p < 0,05$. ** signifikant ved $p < 0,01$.

Referencer

- Andersen, D. R., Andersen, L. P., Gadegaard, C. A., Høgh, A., Prieur, A., & Lund, T. (2017). Burnout among Danish prison personnel: A question of quantitative and emotional demands. *Scandinavian Journal of Public Health*, 45(8), 824–830. <https://doi.org/10.1177/1403494817718644>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.
- Breslau, N., Lucia, V. C., & Davis, G. C. (2004). Partial PTSD versus full PTSD: An empirical examination of associated impairment. *Psychological Medicine*, 34(7), 1205–1214. <https://doi.org/10.1017/S0033291704002594>
- Brewin, C. R., Andrews, B., & Valentine, J. D. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(5), 748.
- Bøgelund, E. (2019, 11. September). Anklagere bliver syge af at gå på arbejde. *DJØF Bladet*. Hentet fra: <https://www.djoefbladet.dk/artikler/2019/9/stor-jurist-arbejdsplads-f-aa-r-p-aa-bud-fra-arbejdstilsynet.aspx>
- Carlier, I. V. ., & Gersons, B. P. . (1995). Partial Posttraumatic Stress Disorder(PTSD): The issue of psychological scars and the occurrence of ptsd symptoms. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 183(2), 107–109. [https://doi.org/0022-3018/95/1832-0107\\$03.00/0](https://doi.org/0022-3018/95/1832-0107$03.00/0)
- Clausen, T., Madsen, I. E. H., Christensen, K. B., Bjørner, J. B., Poulsen, O. M., Maltesen, T., ... Rugulies, R. (2017). *Dansk psykosocialt spørgeskema -et spørgeskema om psykosocialt arbejdsmiljø (Danish Psychosocial Questionnaire)*. Copenhagen: Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (National Researchcenter for the Working Environment).
- Cloitre, M., Shevlin, M., Brewin, C. R., Bisson, J. I., Roberts, N. P., Maercker, A., ... & Hyland, P. (2018). The International Trauma Questionnaire: development of a self-report measure of ICD-11 PTSD and complex PTSD. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 138(6), 536-546.
- Delgado, C., Upton, D., Ransie, K., Furness, T., & Foster, K. (2017). Nurses' resilience and the emotional labour of nursing work: An integrative review of empirical literature. *International Journal of Nursing Studies*, 70, 71–88. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2017.02.008>
- Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. (n.d.). Work environment and health. Retrieved May 7, 2018, from <https://arbejdsmiljodata.nfa.dk>
- Duke, A. B., Goodman, J. M., Treadway, D. C., & Breland, J. W. (2009). Perceived Organizational Support as a Moderator of Emotional Labor/Outcomes Relationships. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(5), 1013–1034. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2009.00470.x>
- Figley, C. R. (1995). *Compassion fatigue: Toward a new understanding of the costs of caring*. New York: Routledge.
- Fuglsang, M.D. (2017, 27. August). Anklager hos Københavns Politi: Presset er nu så stort, at folk sygemelder sig og forlader politiet. *Berlingske Tidende*. Hentet fra: <https://www.berlingske.dk/kommentarer/anklager-hos-koebenhavns-politi-preset-er-nu-saa-stort-at-folk>
- George, B., & Pandey, S. K. (2017). We Know the Yin—But Where Is the Yang? Toward a Balanced Approach on Common Source Bias in Public Administration Scholarship. *Review of Public Personnel Administration*, 37(2), 245–270. <https://doi.org/10.1177/0734371X17698189>

- Grossi, G., Perski, A., Osika, W., & Savic, I. (2015). Stress-related exhaustion disorder - clinical manifestation of burnout? A review of assessment methods, sleep impairments, cognitive disturbances, and neuro-biological and physiological changes in clinical burnout. *Scandinavian Journal of Psychology*, *56*(6), 626–636. <https://doi.org/10.1111/sjop.12251>
- Harrison, J., & Dawson, L. (2016). Occupational Health: Meeting the Challenges of the Next 20 Years. *Safety and Health at Work*, *7*(2), 143–149. <https://doi.org/10.1016/j.shaw.2015.12.004>
- Hensel, J. M., Ruiz, C., Finney, C., & Dewa, C. S. (2015). Meta-analysis of risk factors for secondary traumatic stress in therapeutic work with trauma victims. *Journal of Traumatic Stress*, *28*(2), 83-91.
- Hyland, P., Karatzias, T., Shevlin, M., McElroy, E., Ben-Ezra, M., Cloitre, M., & Brewin, C. R. (2020). Does requiring trauma exposure affect rates of ICD-11 PTSD and complex PTSD? Implications for DSM-5. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*.
- Idris, M. A., Dollard, M. F., & Yulita. (2014). Psychosocial safety climate, emotional demands, burnout, and depression: A longitudinal multilevel study in the Malaysian private sector. *Journal of Occupational Health Psychology*, *19*(3), 291–302. <https://doi.org/10.1037/a0036599>
- Karimi, L., Leggat, S. G., Donohue, L., Farrell, G., & Couper, G. E. (2014). Emotional rescue: the role of emotional intelligence and emotional labour on well-being and job-stress among community nurses. *Journal of Advanced Nursing*, *70*(1), 176–186. <https://doi.org/10.1111/jan.12185>
- Kristensen, T.S., Borritz, M., Villadsen, E., & Christensen, K. B. (2005). The Copenhagen burnout inventory: a new tool for the assessment of burnout. *Work & Stress*, *19*(3), 192–207. <https://doi.org/10.1080/02678370500297720>
- Kristensen, Tage Søndergård, & Borritz, M. (2004). *Copenhagen Burnout Inventory, Data fra en repræsentativ udsnit af danskere for skalaen personlig udbændthed*. København.
- Leclerc, M.-E., Wemmers, J.-A., & Brunet, A. (2020). The unseen cost of justice: post-traumatic stress symptoms in Canadian lawyers. *Psychology, Crime & Law*, *26*(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2019.1611830>
- Levin, A., Besser, A., Albert, L., Smith, D., & Neria, Y. (2012). The effect of attorneys' work with trauma-exposed clients on PTSD symptoms, depression, and functional impairment: A cross-lagged longitudinal study. *Law and Human Behavior*, *36*(6), 538–547. <https://doi.org/10.1037/h0093993>
- Levin, A. P., Albert, L., Besser, A., Smith, D., Zelenski, A., Rosenkranz, S., & Neria, Y. (2011). Secondary Traumatic Stress in Attorneys and Their Administrative Support Staff Working With Trauma-Exposed Clients. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, *199*(12), 946–955. <https://doi.org/10.1097/NMD.0b013e3182392c26>
- Levin, A. P., & Greisberg, S. (2003). Vicarious trauma in attorneys. *Pace Law Review*, *24*(1), 245–847. Retrieved from <http://digitalcommons.pace.edu/plr/vol24/iss1/11>
- Louison Vang, M., Shevlin, M., Hansen, M., Lund, L., Askerod, D., Bramsen, R. H., & Flanagan, N. (2020). Secondary traumatisation, burn-out and functional impairment: findings from a study of Danish child protection workers. *European Journal of Psychotraumatology*, *11*(1), 1724416. <https://doi.org/10.1080/20008198.2020.1724416>
- Maguire, G., & Byrne, M. K. (2017). The Law Is Not as Blind as It Seems: Relative Rates of Vicarious Trauma among Lawyers and Mental Health Professionals. *Psychiatry, Psychology and Law*, *24*(2), 233–243. <https://doi.org/10.1080/13218719.2016.1220037>
- Maercker, A., Brewin, C. R., Bryant, R. A., Cloitre, M., Reed, G. M., van Ommeren, M., ... & Rousseau, C. (2013). Proposals for mental disorders specifically associated with stress

- in the International Classification of Diseases-11. *The Lancet*, 381(9878), 1683-1685.
- Nielsen, M. B., & Einarsen, S. (2012). Outcomes of exposure to workplace bullying: A meta-analytic review. *Work & Stress*, 26(4), 309–332.
<https://doi.org/10.1080/02678373.2012.734709>
- Piwowarczyk, L. S., Ignatius, S., Crosby, S., Grodin, M., Heeren, T., & Sharma, A. (2009). Secondary Trauma in Asylum Lawyers. *Bender's Immigration Bulletin*, 14(5), 263–269.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J.-Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879–903. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.5.879>
- Salanova, M., Llorens, S., García-Renedo, M., Burriel, R., Bresó, E., & Schaufeli, W. B. (2005). *Toward a four-dimensional model of burnout: A multigroup factor-analytic study including depersonalization and cynicism* (Vol. 65, pp. 901–913). Vol. 65, pp. 901–913. <https://doi.org/10.1177/0013164405275662>
- Schaufeli, W. B., & Greenglass, E. R. (2007). *Introduction to special issue on burnout and health*. 0446. <https://doi.org/10.1080/08870440108405523>
- Shoji, K., Lesnierowska, M., Smoktunowicz, E., Bock, J., Luszczynska, A., Benight, C. C., & Cieslak, R. (2015). What comes first, job burnout or secondary traumatic stress? Findings from two longitudinal studies from the U.S. and Poland. *PLoS ONE*, 10(8 PG-). Retrieved from NS -
- Sundhedsstyrelsen. (n.d.). Lægehåndbogen - Fagpersoner - sundhed.dk. Retrieved May 7, 2020, from <https://www.sundhed.dk/sundhedsfaglig/laegehaandbogen/psykiatri/tilstande-og-sygdomme/oevrigt-sygdomme/posttraumatisk-stresslidelse/>
- Ursin, H., & Eriksen, H. R. (2010). Cognitive activation theory of stress (CATS). *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 34(6), 877–881.
<https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2009.03.001>
- Vang, M.L., Dokkedahl, S., Løkkegaard, S.S., Jacobsen, A.V., Møller, L., Auning-Hansen, M.A., & Elklit, A. (submitted). Validation of ICD-11 PTSD and DSO using a Danish translated version of the International Trauma Questionnaire in four clinical samples. *European Journal of Psychotraumatology*.
- Vang, M. L., Gleeson, C., Hansen, M., & Shevlin, M. (2019). Covariates of Burnout and Secondary Traumatization in Professionals Working with Child Survivors of Trauma: A Research Synthesis. *The British Journal Of Social Work*, in print, 1–21.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcz117>
- Vrklevski, L. P., & Franklin, J. (2008). Vicarious trauma: The impact on solicitors of exposure to traumatic material. *Traumatology*, 14(1), 106–118.
<https://doi.org/10.1177/1534765607309961>
- World Health Organization. (n.d.). Stress at the workplace. Retrieved June 23, 2020, from https://www.who.int/occupational_health/topics/stressatwp/en/